

INVESTIGATION OF FAMILY RELATIONSHIPS OF CHILDREN IN EARLY CHILDHOOD THROUGH STORIES***ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDEKİ ÇOCUKLARIN AİLE İLİŞKİLERİNİN ÖYKÜLER YOLUYLA İNCELENMESİ*****Hatice UYSAL BAYRAK¹, Sevim BUZLUGÖL², Şeyma OKAN³, Hamide BÜYÜKPANCAR⁴***Article History: Received: 23.01.2020 / Accepted: 05.04.2020**Makale Geçmişi: Geliş: 23.01.2020 / Kabul: 05.04.2020***Abstract**

This research aims to reveal the relationships between families and their 4-8 years old children attending preschools. In this study, case study, which is one of the qualitative research methods, was used. The study group was selected by convenient sampling method and included 315 children (173 girls, 142 boys) attending independent kindergartens and primary schools affiliated to MoNE in a city in Central Anatolian Region in 2018-2019 academic year. As a data collection tool, "Doll Story Completion Task" was used to reveal the perceptions of children about the family relationships. In the study, finger puppets consisting of family members were asked to complete the stories that were left unfinished. Perceptions of children about family relationships were examined by content analysis method. At the end of the analysis of the story test, it was found that the average of the girls was 23.5, the average of boys was 22 and the average of all children was 23 when the family relations of the participants were evaluated as positive or negative. According to these averages, the relationships of families with 105 girls and 78 boys were found to be positive. In accordance with the results of the study, 183 children were found to have positive family relationships and 132 families were found negative when all children were evaluated together. The results of the research are discussed in the light of the related literature and families were offered suggestions to make their relationship positive with their children.

Key Words: Family relationships, communication, story test, empathy, family roles.

Özet

Bu araştırma, okula devam etmekte olan 4-8 yaş çocukların aileleri ile ilişkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen 2018-2019 eğitim öğretim yılında İç Anadolu Bölgesinin bir ilinde MEB'e bağlı bağımsız anaokullarına ve ilkokullara devam eden 315 çocuk (173'ü kız, 142'si erkek) oluşturmaktadır. Çocukların aile ilişkilerine yönelik sahip oldukları algıları ortaya çıkarmak için veri toplama aracı olarak "Öykülerle Yansıtılmış Aile İlişkileri Testi" kullanılmıştır. Çalışmada aile üyelerinden oluşan parmak kuklalar kullanılarak çocuklardan yarım bırakılan öyküleri tamamlamaları istenmiştir. Çocukların aile ilişkilerine yönelik algıları içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Öykü testinin analizi sonunda katılımcıların aile ilişkilerinin olumlu ya da olumsuz olduğu değerlendirildiğinde kızların ortalaması 23.5, erkeklerin ortalaması 22 ve bütün çocukların ortalaması 23 olduğu tespit edilmiştir. Bu ortalamalara göre 105 kız çocuğun ve 78 erkek çocuğun ailelerinin ilişkileri olumlu bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre tüm çocuklar bir arada değerlendirildiğinde 183 ailenin aile içi ilişkileri olumlu, 132 ailenin ise olumsuz bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları ilgili alanyazın ışığında tartışılmış ve ailelere çocuklarıyla ilişkilerini olumlu hale getirmeleri için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile ilişkileri, iletişim, öykü testi, empati, aile rolleri.

* Bu çalışma 25-27.04.2019 tarihleri arasında düzenlenen 14. Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye, huysal@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3996-2402

2. Öğrenci, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0000-0002-4858-5795

3. Öğrenci, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0000-0002-1200-4450

4. Öğrenci, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye, ORCID: 0000-0002-7643-7482

1. Giriş

Aile içi ilişkiler, bireylerin bütün sosyal bağları ve kişilerarası ilişkileri göz önüne alındığında en uzun süregelen ve en yoğun olan ilişkilidir. Bu nedenle aile içindeki ilişkiler çocukların akranları, öğretmenleri ve diğer yetişkinler ile kurdukları kısa süreli ilişkilerden farklıdır. Çocuklar aile içinde oluşan etkileşimlere dair anılarını içselleştirerek, aile üyelerine yönelik farklı algılar ve duygular geliştirmektedirler. Çocukların aile üyelerine ve etrafındaki bireylere ilişkin duyguları ve algıları, onların aile içindeki etkileşimlerine yönelik tecrübelerinin de dayanağını oluşturmaktadır (Carr, 2006; Hetherington, Parke, Guavin ve Locke, 2006). Yaşamının erken dönemlerinde çocuklar ilk etkileşimlerini ebeveynleriyle kurmaktadır. Bu dönemde ebeveynler kendilerine özgü biçimlerde, değerlerini, tutumlarını ve mevcut kültürel inançlarını çocuklarına aktarmaktadırlar. Böylece ebeveynlerin kendi kişilikleri, tutumları, değerleri, aile geçmişi, cinsiyetlerine has özellikleri, eğitimleri ve sosyoekonomik durumları çocuklarını nasıl sosyalleştirdikleri konusunda nelerin çok etkili olduğunu göstermektedir (Hetherington, Parke, Guavin ve Locke, 2006). Çocukların ilişkilere dair ilk deneyimlerini aile içinde yaşamaları nedeniyle ailelerin, çocuklarının sosyal anlayışlarının gelişimi üzerinde oldukça büyük bir etkisi bulunmaktadır (Evirgen, 2010). Ayrıca ailenin çocuğun fiziksel dünya, sosyal yaşam ve ilişkilere ilişkin fikir edinmesinde değerli bir görevi vardır (Richman ve Lansdown, 1988). Ebeveynleri tarafından sevildiklerini hisseden çocukların özgüven duyguları güçlenmekte, olumlu benlik algıları gelişmekte, ebeveynlerinin geliştirmiş oldukları davranış standartlarını bu çocuklar daha kolay kabul etmektedirler (Evirgen, 2010). Aile üyelerinin birbirlerinin davranışlarına uygun duygusal tepkiler vermesi, birbirleriyle içtenlikle ilgilenmesi, çıkan problemleri aile arasında çözümlenmesi ve karşılıklı yapıcı bir iletişime sahip olması gerekli görülmektedir (Bulut, 1993). Çocuğun çok sayıda sosyal deneyim edinmesine fırsat oluşturan aile yaşamı, çocukların ebeveynleri ve kardeşleri ile kurdukları ilişkiler sayesinde çocukların sosyal gelişimi üzerinde de etkili olmaktadır (Evirgen, 2010). Gergin ve çatışmalı ilişkilerin bulunduğu ortamlarda yetişen ve sevgi yönünden ihmal edilen çocuklar çok sayıda duygusal, zihinsel ve davranışsal gelişimleri bakımından risk altındadırlar. Bu çocuklar daha çok birer pasif alıcı olarak hayat deneyimlerini sürdürmekte ve kişilikleri bu yönde oluşmaktadır (Richman ve Lansdown, 1988).

Çocukların en çok ebeveynlerini taklit etme eğilimleri bulunmakta ve bunun neticesinde, ebeveynler birbirleriyle kurdukları olumlu, ılımlı ilişkiler ile çocukları açısından en iyi modeller olabilmektedirler (Belsky, 1981; akt. Grych ve Fincham, 1990). Bu noktadan hareketle erken çocukluk dönemindeki çocuklar hakkında yapılan çalışmalarda hem çocuğuyla sık iletişim içerisinde olduğu hem de çocuğu evde ve dışarıda gözlemleyebildiği için ebeveynlerle yapılan görüşmeler yeterli görülse de toplumdan dışlanma korkusu ile ebeveynlerin bazı konularla ilgili görüşmelerde fazla abartılı yanıtlar verdikleri saptanmıştır (Robinson, Hérot, Haynes ve Mantz-Simmons, 2000). Bununla birlikte son yıllarda yürütülen pek çok araştırma öykü tamamlama çalışmaları esnasındaki çocukların öyküsel anlatımları yoluyla aileleri içerisindeki ilişkilerin farklı yönlerini ilişkilendirmiştir (Laible, Carlo, Torquati ve Ontai, 2004; Oppenheim, Emde ve Warren, 1997). Öykü tamamlama tekniği ile çocuğa sunulan yarım bırakılmış bir öyküyü deneyimleri, iç sesi ve yaratıcılığı yardımıyla

çözümüne kavuşturarak tamamlaması için çocuğun cesaretlendirilmesidir. Bu teknik, büyük çocuklara olduğu kadar okul öncesi dönemdeki çocuklara da uygulanabilir (Robinson, Hérot, Haynes ve Mantz-Simmons, 2000). Bu doğrultuda yürütülen bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullara devam etmekte olan 4-8 yaş çocukların aile ilişkilerine yönelik algılarının ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

2. Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları, araştırmacının bir süreci, etkinliği, olayı, programı bir ya da birden fazla kişiyi ayrıntılı incelediği sorgulama biçimi olarak tanımlanır (Creswell, 2009).

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında İç Anadolu Bölgesinin bir ilinde MEB'e bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 101 çocuk (%53 kız, %47 erkek) ve ilkokullara devam eden 214 çocuk (%56 kız, %44 erkek) olmak üzere toplam 315 çocuk (%55 kız, %45 erkek) oluşturmaktadır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminden kolay ulaşılabilir durum örnekleme, erişilmesi kolay olan bir durum seçilmesi nedeniyle araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Anaokullarına devam eden çocukların %18'i 4 yaşında, %48'i 5 yaşında, %34'ü 6 yaşındadır. %21'i tek çocukken %74'ü bir iki kardeşe, %5'i üçten fazla kardeşe sahiptir. Çalışma grubunu oluşturan çocukların ebeveynlerinin öğrenim durumuna bakıldığında %10'u ilkokul, %5'i ortaokul, %22'si lise ve %63'ü üniversite mezunudur. İlkokullara devam eden çocukların %37'si 7 yaşında, %63'ü 8 yaşındadır. %8'i tek çocukken %82'si bir iki kardeşe, %10'u üçten fazla kardeşe sahiptir. Çalışma grubunu oluşturan çocukların ebeveynlerinin öğrenim durumuna bakıldığında %28'i ilkokul, %18'i ortaokul, %31'i lise ve %23'ü üniversite mezunudur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çocukların aile ilişkilerine yönelik sahip oldukları algıları ortaya çıkarmak için veri toplama aracı olarak Evirgen (2010) tarafından geliştirilen "Öykülerle Yansıtılmış Aile İlişkileri Testi" kullanılmıştır. 11 sorudan oluşan Öykülerle Yansıtılmış Aile İlişkileri Testi'nde çocuklardan oyuncak aile bebekleri (anne, baba, kız çocuk, erkek çocuk ve büyükanne) kullanarak aile içi ilişkilerde yaşanabilecek çatışmalı durumları içeren yarım bırakılmış öyküleri tamamlamaları istenmektedir. Bu testin güvenilirliği .78-.96 arasında bulunmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmaya katılan çocuklar için ailelerinden izin alınmış, çocuklara da gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Çalışmada aile üyelerinden oluşan parmak kuklalar kullanılarak çocuklardan yarım bırakılan öyküleri tamamlamaları istenmiştir. Uygulamalar, okulların araştırmacılar için sağladığı sessiz bir ortamda çocuklarla birebir görüşmeler yoluyla yapılmış; çocukların cevapları kayıt altına alınmıştır. Çocukların yanıtları aile içerisinde gereken ilgiyi gösterme, yakınlık, iletişim, ebeveyn rolünün açıklığı, davranış kontrolü, duygusal tepki gösterme, problem çözme ve güven boyutlarında 0-1-2-3 olarak puanlanmıştır.

Anaokullarına ve ilkokullara devam eden çocukların aile ilişkilerine yönelik algıları öykü tamamlama tekniği kullanılarak içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Öykü tamamlama tekniğinde araştırmacı öyküyü oyuncak bebekleri kullanarak okumakta ve çocuktan öyküyü tamamlamasını istemektedir (Clarke, Braun, Frith ve Moller, 2019). Gerçeğe yakın öyküler ve küçük oyuncak bebeklerin kullanımıyla daha inandırıcı hale gelmekte ve bu da çocuğu yanıt vermek üzere harekete geçirmektedir (Robinson, Hérot, Haynes ve Mantz-Simmons, 2000). Bu tekniğin analizinde öyküler, ayrıntılı bir kodlama sistemine göre sayısal veriye dönüştürülmektedir. Çözümleme yaparken öykünün içeriği yerine öykülerin ardında yatan anlama odaklanılmaktadır (Clarke, Braun, Frith ve Moller, 2019). Çocukların verdikleri yanıtlar puanlanıp toplamlar üzerinden yaşa ve cinsiyete göre aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Ardından elde edilen ortalamalar temel alınarak bu ortalamaların altında puana sahip olan çocukların aile ilişkileri olumsuz, üstünde puanı olanların aile ilişkileri ise olumlu olarak nitelendirilmiştir. Öykü tamamlama tekniğinde ebeveyn-çocuk ve akran ilişkileri çocuğun gözünden değerlendirildiği için geçerli ve güvenilir bir yöntem olarak görülmektedir (Robinson, 2007). Geçerliliğin sağlanabilmesi için ise çocukların sözel ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ölçüm aracının güvenilirlik özelliğini belirlemek amacıyla, çalışma grubunun 1/4'üne ait öyküsel anlatımlar iki bağımsız puanlayıcı tarafından incelenmiş ve aradaki tutarlılık oranı değerlendirilmiştir. Olumlu ve olumsuz aile içi ilişki temsili sınıflaması için puanlayıcılar arası güvenilirliğin Cronbach Alpha katsayısının .76 ile .94 (n=25, p<.001) arasında değiştiği saptanmıştır.

3. Bulgular

4-8 yaşındaki çocukların aile ilişkilerine yönelik algılarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada yapılan öykü testinin analizi sonunda 4-6 yaşındaki katılımcıların aile ilişkilerinin olumlu ya da olumsuz olduğu değerlendirildiğinde 54 kızın ortalaması 26, 47 erkeğin ortalaması 23 ve toplam 101 çocuğun ortalaması 25 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1.

4-6 Yaşındaki Çocukların Aile İlişkilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

İlişkiler	Kız	Erkek	Toplam
Olumlu	35	24	59
Olumsuz	19	23	42
Toplam	54	47	101

Tablo 1 incelendiğinde bu ortalamalara göre 35 kız çocuğun ve 24 erkek çocuğun ailelerinin ilişkileri olumlu; ancak 19 kız çocuğun ve 23 erkek çocuğun ailelerinin ilişkileri olumsuz bulunmuştur. Tamamlamaları için sunulan aile ilişkilerine yönelik öykülere 4-6 yaşındaki çocukların verdikleri olumlu ve olumsuz yanıtlara ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Ayşegül okuldan gelir ve hevesle defterlerini açıp arkadaşından gizlice aldığı kalemle ödevini yapmaya başlar.

- Anne: Ne güzel bir kalem bu, bunu nereden buldun?

Sonra ne olmuş? (Eğer çocuk hırsızlığı inkar ederse, anne “Bu kalemi nereden bulunduğunu biliyorum”)

Cevap: “Arkadaşımdan gizlice kalemi aldım” demiş. Annesi de “bir daha arkadaşından gizlice kalem alma kendi elindekilerle mutlu olmayı bil” demiş. (K83, Kız, olumlu yanıt)

- Anne o gün işyerinde bir sorun yaşamıştır ve morali çok bozuktur.

Baba: Ne oldu, neden bu kadar üzgünsün?

Anne: Yok bir şey... der ancak ağlamaya başlar.

Sonra ne olmuş?

Cevap: Anne işten atıldığı için üzgündür. Anne ağlarken baba televizyon izlemiştir. Anne kızıyor “televizyon mu senin hayatın?” diyor. (K4, Kız, olumsuz yanıt)

- Alican evde ısrarla top oynamaktadır.

Baba: Alican evde top oynamamalıdır. Çok fazla gürültü oluyor.

Bir süre sonra kapı çalınır ve alt komşu gelir, gürültüden şikayetçi olduğunu söyler. Sonra ne olmuş?

Cevap: Baba, “Ben sana ne dedim? Senin yüzünden şikayet geldi. Şimdi bizi polise şikayet eder.” Çocuk, “Ben bunun böyle olacağını bilemedim.” der. Topu bırakır. (K68, Erkek, olumlu yanıt)

Cevap: Komşu çocuğa kızmıştır. Baba da “neden böyle bir şey yapıyorsun keşke annen başka bir çocuk doğursaydı” diyor. Çocuk özür diliyor, baba affediyor. (K21, Kız, olumsuz yanıt)

7-8 yaşındaki çocukların aile ilişkilerini belirlemek için yapılan öykü testinin analizi sonunda katılımcıların aile ilişkilerinin olumlu ya da olumsuz olduğu değerlendirildiğinde 119 kızın ortalaması 21, 95 erkeğin ortalaması 21 ve toplam 214 çocuğun ortalaması 21 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.

7-8 Yaşındaki Çocukların Aile İlişkilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

İlişkiler	Kız	Erkek	Toplam
Olumlu	70	54	124
Olumsuz	49	41	90
Toplam	119	95	214

Tablo 2 incelendiğinde bu ortalamalara göre 70 kız çocuğun ve 54 erkek çocuğun ailelerinin ilişkileri olumlu; ancak 49 kız çocuğa ve 41 erkek çocuğa sahip ailelerin ilişkileri olumsuz bulunmuştur. Tamamlamaları için sunulan aile ilişkilerine yönelik öykülere 7-8 yaşındaki çocukların verdikleri olumlu ve olumsuz yanıtlara ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

- Ayşegül okuldan gelir ve hevesle defterlerini açıp arkadaşından gizlice aldığı kalemle ödevini yapmaya başlar.

Anne: Ne güzel bir kalem bu, bunu nereden buldun?

Sonra ne olmuş? (Eğer çocuk hırsızlığı inkar ederse, anne “Bu kalemi nereden bulduğunu biliyorum”)

Cevap: Arkadaşım hediye etti diyebilir. Anne durumu fark ederse arkadaşına teşekkür et diyebilir (K21, Erkek, olumlu yanıt)

Cevap: Yerden buldum. Kimsenin değildi, ben kullanıyorum. (K19, Erkek, olumsuz yanıt)

- Alican ısrarla evde top oynamaktadır.

Baba: Alican evde top oynamamalıdır. Çok fazla gürültü oluyor.

Bir süre sonra kapı çalınır ve alt komşu gelir, gürültüden şikayetçi olduğunu söyler. Sonra ne olmuş?

Cevap: Çocuk babasından ve komşusundan çok özür dilerim der. (K28, Kız, olumlu yanıt)

Cevap: Alican top oynamaya devam eder. (K12, Kız, olumsuz yanıt)

Araştırmanın sonucuna göre tüm çocuklar bir arada değerlendirildiğinde 183 ailenin aile içi ilişkileri olumlu, 132 ailenin ise olumsuz bulunmuştur. Öykü testinin analizi sonunda 4-8 yaş katılımcıların aile ilişkilerinin olumlu ya da olumsuz olduğu değerlendirildiğinde kızların ortalaması 23.5, erkeklerin ortalaması 22 ve bütün çocukların ortalaması 23 olduğu tespit edilmiştir. Bu ortalamalara göre 105 kız çocuğun ve 78 erkek çocuğun ailelerinin ilişkileri olumlu bulunmuştur.

4. Tartışma ve Sonuç

2018-2019 eğitim öğretim yılında MEB’e bağlı bağımsız anaokullarına ve ilkokullarına devam etmekte olan 4-8 yaşındaki 315 çocuğun aileleri ile ilişkilerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın sonucuna göre tüm çocuklar bir arada değerlendirildiğinde 183 ailenin aile içi ilişkileri olumlu, 132 ailenin ise olumsuz bulunmuştur.

Evirgen’in (2010) çalışmasında kullandığı Çocukların Öyküleriyle Yansıtılmış Aile İlişkileri Testin sonucunda cinsiyet açısından kızların ve erkeklerin aile içi ilişkileri olumlu veya olumsuz farklılık göstermediği görülmüştür. Birçok araştırma çocukların öyküsel anlatımlarının cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık gösterdiğini öne sürerken Shamir, Schudlich ve Cummings (2001), Du Rocher Schudlich, Shamir ve Cummings (2004) ile Schermerhorn, Cummings ve Davies (2008) gibi araştırmacılar başta olmak üzere bazıları herhangi bir fark tespit etmemiştir.

Öykü Tamamlama Testi kullanarak çocukların aile içindeki ilişki temsillerini inceleyen Stadelmann, Perren, Von Wyl ve Von Klitzing’in (2007) araştırmasında ise

erkeklerin kız çocuklara göre ebeveynleriyle olan ilişkilerini daha olumsuz yönde temsil ettikleri, kız çocukların ise daha fazla olumlu yönde temsil ettikleri saptanmıştır. Von Klitzing, Stadelmann ve Perren'in (2007) erken çocukluk dönemindeki çocukların öykü tamamlama çalışmalarında da aile içi ilişki temsillerinin cinsiyetler arası fark gösterdiği ve kızların erkek çocuklarla karşılaştırıldığında öyküsel anlatımlarında daha az sayıda saldırganlık ve olumsuzluk içeren tema ifade ettikleri görülmüştür.

Laible, Carlo, Torquati ve Ontai (2004) tarafından erken çocukluk dönemindeki çocukların öykü tamamlama testi kullanılarak aile içi ilişki temsilleri ile sosyal yetkinliklerinin değerlendirildiği çalışmalarında, çocukların öyküsel anlatımlarının cinsiyetler arası fark gösterdiği ve kızların erkek çocuklara kıyasla sözel açıdan zengin ve daha tutarlı öyküler oluşturdukları belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak kızların erkek çocuklardan sosyal gelişim açısından daha yetkin olmaları ve oyuncak bebek figürleri kullanarak sözel içeriği daha fazla öyküsel anlatımlarda bulunmaları düşünülebilir. Bu çalışmada da benzer şekilde aile ilişkileri cinsiyet açısından farklılık göstermiştir. Kız çocuklarının aile ilişkileri erkek çocuklardan daha olumlu olduğu görülmüştür.

Ebeveynler arasında yaşanan evlilik çatışmasının erken çocukluk dönemindeki çocuk üzerinde oluşturduğu olası etkileri düşünüldüğünde, bağlanma ve kişilik gelişimi bakımından oldukça kritik bir evrede olan çocuğun ebeveynler arasındaki çatışmadan birçok yönden olumsuz bir şekilde etkilenebileceği ifade edilebilir (Vandewater ve Lansford, 1998). Bu araştırmada da bu görüşü destekler nitelikte bazı çocukların ebeveynleri arasındaki çatışmadan etkilendikleri ve bunun izlerini taşıyan yanıtlar verdikleri görülmüştür.

Kohut'a göre normal bir gelişim sürecinde çocuğun olağan bir şekilde ilerlemesi için anne ve babadan gelen onaylayıcı tepkiler çok önemlidir. Bu tepkiler sayesinde çocuğun kendisini değerli hissetmesini sağlanacaktır. Aksi halde, çocuk umutsuzluk duygusu içinde bütünlüğünü koruyamayarak, kusursuz olmaya çalışıp ebeveynlerini etkilemeye çalışacaktır (akt. Öngider, 2013). Bu görüşe paralel şekilde bu çalışmada da çocukların ailelerini etkilemeye çalıştığını gösteren yanıtlar verdiği gözlemlenmiştir.

5. Öneriler

5.1. Ailelere Öneriler

Erken çocukluk dönemindeki çocuk ile ebeveyn ilişkisinin sağlıklı olması, çocuğun hem yaşamboyu kişilik gelişimi hem de yaşamının ilerleyen dönemleri için önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bu doğrultuda;

Aile çocukla iletişime geçerken kelimeleri özenle seçmeli, çocukları bir birey olarak kabul etmeli, yanlışlarında ilk seçenekleri sakince uygun kelimeler kullanarak iletişim kurmak olmalıdır.

Çocuklarına öneri vermek isteyen ya da onlarla deneyimlerini paylaşmak isteyen ebeveynler, bunun için bir sorunun veya tartışmanın olmasını beklememelidir. Keyifli bir sohbet sırasında paylaşımda bulunmak çocuklarda daha etkili iz bırakacak ve verilen mesaj doğru şekilde ulaşacaktır.

Çocukların ailelerini nasıl algıladıklarını anlamak için röportaj yapma oyunu oynanabilir. Evde en çok hangi saatleri sevdiği, en birbirlerine ne diye hitap ettikleri, en çok hangi kelimenin kullanıldığı, çoğunlukla yüz ifadelerinin nasıl olduğu gibi sorular çocuğa yöneltilip yanıtları alınabilir. Böylelikle çocuğun gözünden aile ortamını nasıl gözlemlediği anlaşılabilir.

5.2. Araştırmacılara Öneriler

- Verilerin toplanması sırasında üç boyutlu kuklalar yerine iki boyutlu resimler kullanılabilir, böylece dikkat dağılma sorununun önüne geçilebilir.
- Öyküler okunurken jest, mimik ve ses tonu etkili kullanılarak süreç daha etkileşimli hale getirilebilir.

Kaynakça

- Bulut, I. (1993). *Ruh hastalığının aile işlevlerine etkisi*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı.
- Carr, A. (2006). *The handbook of child and adolescent clinical psychology: A contextual approach*. Brunner, NY: Routledge.
- Clarke, V., Braun, V., Frith, H., & Moller, N. (2019). Editorial introduction to the special issue: Using story completion methods in qualitative research. *Qualitative Research in Psychology, 16*(1), 1-20.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative and mixed methods approaches*. London and Thousand Oaks: Sage Publications.
- Du Rocher Schudlich, T. D., Shamir, H., Cummings, E. M. (2004). Marital conflict, children's representations of family relationships, and children's dispositions towards peer conflict strategies. *Social Development, 13*(2), 171-192.
- Evirgen, N. (2010). *Aile içi örüntülerin çocukların algıları açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Grych, J. H. & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin, 108*(2), 267-290.

- Hetherington, E. M., Parke, R. D., Gauvain, M., & Locke, V. O. (2006). Expanding the social world: Peers and friends. *Child Psychology: A Contemporary Viewpoint* (pp. 506-545). Boston: McGraw-Hill.
- Laible, D., Carlo, G., Torquati, J., & Ontai, L. (2004). Children's perceptions of family relationships as assessed in a doll story completion task: Links to parenting, social competence, and externalizing behavior. *Social Development, 13*(4), 551-569.
- Oppenheim, D., Emde, R. N., & Warren, S. (1997). Children's narrative representations of mothers: Their development and associations with child and mother adaptation. *Child Development, 68*(1), 127-138.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 5*(4), 420-440.
- Richman, N., & Lansdown, R. (Eds.). (1988). *Problems of pre-school children*. Chichester: Wiley.
- Robinson, J. L. (2007). Story stem narratives with young children: Moving to clinical research and practice. *Attachment & Human Development, 9*(3), 179-185.
- Robinson, J., Hérot, C., Haynes, P., & Mantz-Simmons, L. (2000). Children's story stem responses: a measure of program impact on developmental risks associated with dysfunctional parenting. *Child Abuse & Neglect, 24*(1), 99-110.
- Schermerhorn, A. C., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2008). Children's representations of multiple family relationships: Organizational structure and development in early childhood. *Journal of Family Psychology, 22*(1), 89-101.
- Shamir, H., Schudlich, T. D. R., & Cummings, E. M. (2001). Marital conflict, parenting styles, and children's representations of family relationships. *Parenting, 1*(1-2), 123-151.
- Stadelmann, S., Perren, S., Von Wyl, A., & Von Klitzing, K. (2007). Associations between family relationships and symptoms/strengths at kindergarten age: what is the role of children's parental representations?. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 48*(10), 996-1004.

Vandewater, E. A., & Lansford, J. E. (1998). Influences of family structure and parental conflict on children's wellbeing. *Family Relations*, 47, 323-330.

Von Klitzing, K., Stadelmann, S., & Perren, S. (2007). Story stem narratives of clinical and normal kindergarten children: Are content and performance associated with children's social competence?. *Attachment & Human Development*, 9(3), 271-286.

EXTENDED ABSTRACT

Abstract

In this study, perceptions of children about family relationships were examined by content analysis method. At the end of the analysis of the story test, it was found that the average of the girls was 23.5, the average of boys was 22 and the average of all children was 23 when the family relations of the participants were evaluated as positive or negative. According to these averages, the relationships of families with 105 girls and 78 boys were found to be positive. In accordance with the results of the study, 183 children were found to have positive family relationships and 132 families were found negative when all children were evaluated together.

Introduction

Children tend to imitate their parents the most and as a result, parents can be the best models for their children with positive relationships they establish with each other. (see Grych and Fincham, 1990). From this point of view, in the studies about preschool age children although the interviews with the parents are considered sufficient, because of both in frequent communication with the child and can observe the child at home and outside, with the fear of being excluded from the society, it was found that parents gave extravagant answers in the interviews about some issues (Robinson, Hérot, Haynes and Mantz-Simmons, 2000). However, many studies conducted in recent years have linked different aspects of relationships within their families through the storytelling narratives of children during story completion studies (Laible, Carlo, Torquati and Ontai, 2004; Oppenheim, Emde and Warren, 1997). It is the encouragement of the child to complete a half-finished story presented to the child with the story completion technique, through the help of his experiences, inner voice and creativity. This technique can be applied to preschool children as well as to older children (Robinson, Hérot, Haynes and Mantz-Simmons, 2000). This research aims to reveal the relationships between families and their 4-8 years old children attending preschools.

Method

In this study, case study, which is one of the qualitative research methods, was used. The study group was selected by convenient sampling method and included 315 children (173 girls, 142 boys) attending independent kindergartens and primary schools affiliated to MoNE in a city in Central Anatolia Region in 2018-2019 academic year. As a data collection tool, Evirgen (2010) "Doll Story Completion Task" was used to reveal the perceptions of children about the family relationships. In the study, finger puppets consisting of family members were asked to complete the stories that were left unfinished. Perceptions of children about family relationships were examined by content analysis method. In order to ensure validity, direct quotations from children's verbal expressions are included. In order to determine the

reliability feature of the measurement tool, the narrative narratives belonging to 1/4 of the study group were examined by two independent raters and the consistency rate was evaluated.

Result and Discussion

At the end of the analysis of the story test, it was found that the average of the girls was 23.5, the average of boys was 22 and the average of all children was 23 when the family relations of the participants were evaluated as positive or negative. According to these averages, the relationships of families with 105 girls and 78 boys were found to be positive. In accordance with the results of the study, 183 children were found to have positive family relationships and 132 families were found negative when all children were evaluated together.

In the study by Laible, Carlo, Torquati and Ontai (2004) in which early childhood children were evaluated using their story completion test, their family relationship representations and their social competencies were evaluated, the storytelling narratives of the children differed between the genders and the girls formed verbally richer and more consistent stories compared to boys. The reason for this may be that girls are more competent in terms of social development than boys and that they make more verbal narratives by using doll figures. Similarly, in this study, family relationships differed in terms of gender. Family relationships of girls were observed to be more positive than boys.

Considering the possible effects of marriage conflict between parents on the child in early childhood, it can be stated that the child, who is in a critical phase in terms of attachment and personality development, may be negatively affected by the conflict between parents in many ways (Vandewater and Lansford, 1998). In this study, it was seen that some of the children supporting this view were affected by the conflict between their parents and gave answers that bear the traces of this.

The healthy relationship between the parents and the child in early childhood is an important basis for both lifelong personality development and later life. Accordingly, an interview game can be played to understand how children perceive their families. Questions such as which hours they love most at home, what they call each other, which word is used the most, how their facial expressions are mostly can be asked to the child and their answers can be received. Thus, it can be understood from the eyes of the child how s/he observed the family environment.